

Ο ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΣ*

Η πλήρη τοῦ «Ἀθῆναι» μας —ὅπως κάθε καρβιοῦ πλήρη— εἶναι ἡ κατοικία καὶ ἀδελφὴ τῶν ναυτῶν καὶ τῶν θερμαστᾶδων.

Τὸ καλοκαίρι ἀπάνου στὸ κατάστρωμα, τὸ χειμῶνα κάτου στὰ γιατάκια τους, δεξιὰ οἱ ναῦτες, ἀριστερὰ οἱ θερμαστᾶδες, ξεδεύουν τὴν ἀκριβὴ ὥρα τῆς ἀνάπαυσής τους μπαλώνοντας τὰ ροῦχα τους, βράζοντας τὸν καφέ ἢ τὸ τσάι τους καὶ λέγοντας παραμύθια ἢ ἀνέκδοτα τοῦ τόπου τους, ὅταν δὲν βαρροχαλίζον παραδομένοι στοῦ ὕπνου τῆ σιδερένια ἀγκαλιά. Τὰ παραμύθια καὶ τ' ἀνέκδοτά τους αὐτὰ εἶναι διάφορα, γιὰτὶ διάφοροι εἶναι καὶ οἱ τόποι ἀπ' ὅπου αὐτοὶ κατάγονται. Ἄλλος εἶναι ἀπὸ τὴν Κυκλάδες, ἄλλος ἀπὸ τὴν Σποράδες· ἄλλος ἀπὸ τὰ Ἐφτάνησα, ἄλλος ἀπὸ τὸ Γαλαξειῖδι, ἄλλος ἀπὸ τὴν Εὐβοία καὶ ἄλλος ἀπ' ἄλλοῦ. Ἐγὼ ἐπήγαινα συχνὰ καὶ τοὺς ἐσυντρόφενα. Ἀνάμεσα στὰ τυραννισμένα ἐκεῖνα κορμιά, ποὺ ἀντικατάστησαν στοὺς κόπους καὶ τὰ βάσανα τὰ δοῦλα πληρώ-

* «Ἡ τέτα τῶν ναυτικῶν», ἐφ. Ἐστία, 1893, Β', 46, σελ. 305α-308α.

ματα τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ τοὺς σκλάβους τῶν γαλερῶν, στὶς ὄφεις ἐκείνες τὶς ἡλιοψημένες, στὰ χέρια τὰ πετρωμένα καὶ τ' ἀγαθὰ παιδιάτικα τοὺς βλέμματα εὗρισκα ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου ἀλάκερο. Τὰ ἀπλᾶ τοὺς λόγια πολλὲς φορὲς μ' ἐσυγκίνησαν — τὰ χοντρά ἀστεῖα καὶ ἡ ἐλευθεροστομία τοὺς πολλὲς φορὲς μ' ἐχαροποίησαν — τὰ δυστυχήματά τοὺς καὶ οἱ ἀγῶνες τοὺς πολλὲς φορὲς μ' ἤφεραν σὲ θέση νὰ καταρασθῶ τὴν ἀνθρωπότητα. "Ὅσα ἄκουσα ἐκεῖ ἐδῶ μέσα θὰ τὰ ρίξω. "Ἴσως κανένας ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μου θέλει νὰ συγκινηθῇ, ἄλλος νὰ γελάσῃ· ἄλλος καὶ νὰ καταρασθῇ τὸν αἴτιο τῶν παθημάτων μας.

Βρίσκεται τόση ποικιλία σ' αὐτὸν τὸν παλιόκοσμο!...

"Αγνωστος μένει ὁ ναύτης ποὺ μᾶς ἔκαμε τὸ μεγάλο καλό. "Αγνωστος καὶ ἀδοξολόγητος, ὅπως γίνεται καὶ μὲ τοὺς φτωχοὺς ἀγίους. Παντοῦ ἡ τύχη ποὺ ἀνάθεμά τη! παντοῦ ἡ τύχη! Μὰ ἐγὼ, ἂν ἤξερα τ' ὄνομά του, θὰ τοῦ ἄναθα περισσότερα κεριά ἀπ' ὅσα ἀνάθω κάθε χρόνο στὸν "Αἰ-Νικόλα. Τοῦτος μᾶς σώνει — ὅχι καὶ τόσο συχνά — ἀπὸ τὶς φουρτοῦνες. Ἐκεῖνος ὅμως μὲ μιὰ του μαστοριά μᾶς ἀπάλλαξε σύγκαιρα ἀπὸ τοὺς διαβόλους τῆς Κόλασης καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγίους τοῦ Παράδεισου, ποὺ θαρρῶ δὲν ἔχει καὶ μεγάλη διαφορά. Δὲ λέω πὼς μοῦ ἀρέσει νὰ θλέπω τοὺς διαβόλους μὲ τὰ στριμμμένα κέρατα, τὶς μακρυὲς οὐρὲς καὶ τὰ σπαθωτὰ νυχοπόδαρά τοὺς. Οὔτε τὰ λυσσασμένα οὐρλιασματά τοὺς θέλω ν' ἀκούω σὰν καμακίζουν ἄγρια καμμιὰ ψυχὴ, οὔτε τὸ χόχλο τοῦ κατραμιοῦ ποὺ βράζει στὰ Ἐφτά Καζάνια, οὔτε τοὺς δαρμούς καὶ τοὺς θρήνους τῶν κολασμένων. Μὰ καὶ ἡ συντροφιά τῶν Πατέρων — τὴν εὐχὴ τοὺς νᾶχω — μὲ τὰ κομπολόγια καὶ τὰ λιθά-

για, καθὼς καὶ ἡ ἀσύγκριτη ξαστεριά τοῦ Παράδεισου, δὲ μοῦ πολυαρέσει. Τί θές, τί γυρεύεις; Καλύτερα ὅπως τὰ κατάφερε ὁ μακαρίτης. Ἔστησε χωριστὰ τὸ τσαντήρι μας καὶ ἔτσι ἔχουμε τὸ μυαλό μας ἤσυχο — ἂν ἔχουν μυαλό καὶ οἱ πεθαμένοι!

Μόλις ἄραξε τὸ καΐκι στὸ νησι — στὴ Σέρφο ἄς ποῦμε — ὁ ναύκληρος πῆρε τὸ μισοκοίλι καὶ τράδηξε στὸ χωριὸ γιὰ νὰ μετρήσῃ τὸ σιτάρι. Λιανοφιχάλιζε κάπως, ὅταν κίνησε, μὰ δὲ δυσκολεύτηκε. Πρωτοβρόχια, σοῦ λέει, θὰ περάσῃ. Μὰ καθὼς ἔφτασε τὸν ἀνήφορο, πιάνει μιὰ δαρτὴ βροχὴ· νεροποντὴ σωστή! Ποῦ νὰ χωθῇ; Οὔτε δέντρο, οὔτε καλύβα, οὔτε σπηλιά θλέπει γύρω. Νὰ τρέξῃ γιὰ τὸ χωριό, ἔλειπε ὁ μισὸς δρόμος ἀκόμῃ· νὰ κατέβῃ πάλι στὸ καΐκι, τὸ ἴδιο. Στέκει δίβουλος καὶ ἄξαφνα τὸν παίρνουν τὰ γέλια. Κοιτάζει μήπως τὸν θλέπει κανένας στρατολάτης — ψυχὴ! Πιάνει γοργὰ καὶ γδύνεται σὰν τὸν Ἀδάμ. Ὁμορφοδιπλώνει τὰ ροῦχα του; χώνει τα στὸ μισοκοίλι, φορεῖ τὸ μισοκοίλι στὸ κεφάλι καὶ παίρνει δρόμο. Νὰ βραχῇ δὲν τὸν ἔμελε. Τὸ δικό μας τομάρι βροχὲς καὶ μπόρες δὲ φοβάται· εἶναι ἀργασμένο. Τὸν ἔμελε γιὰ τὰ ροῦχα του ποῦ τὰ εἶχε πρωτόβαλτα ὁ φουκαρᾶς.

"Ἐπειτ' ἀπὸ κάποια ὥρα στάθηκε ἡ βροχὴ. Στάθηκε ἡ βροχὴ, γτύνεται πάλι, παίρνει τὸ μισοκοίλι στὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο. Πρὶν φτάσῃ στὸ χωριό, τὸν ἀπαντᾷ ὁ διάβολος.

- Γεῖά σου, πατριώτη.
- Γεῖά τῆς ἀφεντιᾶς σου, κύρ διάσολε.
- Ποῦθεν ἔρχεσαι;
- Ἀπὸ τὸ γιαλό.
- Καὶ ἡ βροχὴ ποῦ σ' ἀπάντησε;
- Στὸ δρόμο.

— Έλα δά!...

— Μά τὰ κέρατά σου, στὸ δρόμο.

— Καὶ δὲ θράχηρες; Ἐγὼ ἔγινα μουσκίδι.

Ὁ ναύκληρος γέλασε.

— Ἄ, λέει πονηρά! Ἐέρω μιὰ τέχνη καὶ δὲ βρέχουμαι.

— Μωρέ, τί λές! κάνει ὁ διάβολος, σάν τί τέχνη ξέρεις;

— Ἐέρω μιὰ...

— Γιά ν' ἀκούσω.

— Δὲ σ' τὴ λέω.

— Μωρέ ἀμάν, πές τη μου καὶ ὅ,τι θές. Θές καρδιά, θές χρυσάφι, καλούδια' τί θές νὰ σοῦ δώσω; Πές τη μου...

Ὁ ναύκληρος ἔρριξε κάτω τὸ κεφάλι, τάχα πὼς συλλογιόταν τί νὰ ζητήση γιὰ πληρωμή.

— Νὰ σὲ βουλώσω θέλω' τοῦ λέει. Ἄμα σταθῆς καὶ σὲ βουλώσω, σοῦ τὴ λέω.

Ὁ διάβολος ἄρχισε νὰ ξυῆ τὸ αὐτί του. Μωρέ, κι ἄλλο μασκαράλικο νὰ πάθω, συλλογιέται. Γιατί ἀλήθεια πειράζει τοὺς ἀνθρώπους συχνά' μὰ καὶ κείνοι τοῦ σακρώνουν δουλειές, ποῦ κλειέται γιὰ μῆνες κατατροπισμένος στὴ φωλιά του. Μιὰ φορὰ ἔρριξαν στὸ δρόμο μιὰ σκούφια Κεφαλλονίτικη καὶ ἔσπασε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ καταλάβῃ τί εἶναι. Τὴν ἔβανε γιὰ κάλτσα, δὲν ἔκανε, τὴν ἔβανε καπνοσακκούλα, οὔτε' τὴν τραβοῦσε ἀπὸ πάνω, ἀπὸ κάτω' τὴ μάζωνε, τὴν ἀπλωνε, τίποτα. Τέλος τὴν πέταξε ἀπελπισμένος, ἔφυγε καὶ ἀκόμη τὴ νομίζει μυστήριο!

Ἄλλη μιὰ φορὰ κίνησε νὰ πάη νὰ πειράξῃ τὴ γυναῖκα. Ἡ Εὐὰ ἢ παμπόνηρη, καθὼς τὸν εἶδε, τουρλώθηκε ὀλόγυμνη, μὲ τὰ μαλλιά ριγμένα στὸ πρόσωπο καὶ κείνος πῆρε τέτοιο φόβο, ποῦ ἔκαμε τὸ σαυρό του καὶ ἔφυγε στὰ τέσσερα. Καὶ μὴ δὲ γράφουν τὰ χαρτιὰ πὼς ὁ Σολομώντας μὲ τὴ βούλα του ἀνάγκασε ὅλα τοὺς τὰ τάγματα νὰ

πετροκουβαλοῦν γιὰ νὰ χτίσουν τὸ Ναὸ στὰ Γεροσόλυμα; Ἄφησε τὴν ἄλλη φορὰ ποῦ πῆγε μεταμορφωμένος σὲ γάιδαρο νὰ πειράξῃ τὰ ὄχολιταρούδια καὶ κείνα τοῦ ἔπεσαν ἀπάνω, ποῦ εἶδε καὶ ἔπαθε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τους. Φαντάσου τί σοφίστηκαν τὰ διαβολόπαιδα! Ἐπειδὴ δὲν ἔφτανε νὰ τὸν καθάλῃσουν ὅλα, τοῦ ἔχωσαν ἓνα δοκάρι στὸν πσινὸ καὶ καθάλῃσαν καὶ ἀπάνω στὸ δοκάρι. Γιὰ τοῦτο στεκόταν τώρα δίβουλος καὶ τρίβουλος. Μὰ πάλι ποῦ δὲν ἠσύχαζε ὡς ποῦ νὰ μάθῃ τὸ μυστικό. Καὶ μὲ τὸ δίκηο του. Τί διάβολος, σοῦ λέει, εἶμαι γώ, ἄμα δὲν ξέρω ὅσα ξέρει ἓνας παλιογεμιτζῆς!

— Ἐλα, λέει ἀποφασισμένος' βούλωσέ με καὶ πές μου.

Ἄμα τὸν βούλωσε ὁ ναύκληρος, τοῦ εἶπε τὴν τέχνη: Ἐβγαλα τὰ ροῦχα μου, τὰ ἔχωσα στὸ μισοκοίλι, ἔβαλα τὸ μισοκοίλι στὸ κεφάλι καὶ δρόμο. Ἐπαψε ἡ βροχή, φόρεσα τὰ ροῦχα μου, πῆρα τὸ μισοκοίλι στὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο.

— Μωρέ, αὐτὸ ἦταν ὄλο! λέει ὁ διάβολος τραβώντας τὰ γένεια του' ἄιντε μου!

Πέρασε καιρὸς, πέθανε ὁ ναύκληρος. Ποῦ ἄλλου θὰ πῆγαινε παρὰ στὴν Κόλαση; Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ χτίστηκε ὁ κόσμος, αὐτῆς δὲν εἶδε τὴν πόρτα τοῦ Παραδείσου.

Ἡ Κόλαση, ἀκούς! εἶναι ἓνας ξερότοπος τρισειρότερος καὶ ἀπ' τὴ Σαντορίνη. Ποτὲ δὲ βρέχει, γλὴν δὲ φυτρώνει, πουλὶ πετάμενο δὲ διαβαίνει. Εἶναι τοιχογυρισμένη μὲ ψηλοῦς τοίχους καὶ ἔχει μονάχα μιὰν ἐμπατή, μιὰ μεγάλη σιδερόπορτα. Ὅταν πρωτόγινε ὁ κόσμος, ἡ πόρτα ἦταν μικρή, γιατί οἱ ἀνθρώποι πῆγαιναν γραμμῆ στὸν Παράδεισο. Μὰ λίγο-λίγο ξύπνησαν, ἔγινα πονηροὶ καὶ πίθου-

λοι κι ἔτρεχαν караbiές στήν Κόλαση. Για νά μπουν ὁμοῦ μέσα τοὺς ἔδωγαινε ὁ Θεὸς ἀνάποδα.

Οἱ φύλακες, καλόβουλοι, γκρέμισαν τὸν τοῖχο καὶ ἀνοιξαν μιὰ πόρτα, πού χιλιάδες μποροῦν νά περάσουν μαζί. Ἀλλὰ τόσος εἶναι ὁ λαός, ὥστε πάντα στριμωμένοι καὶ μὲ καθγάδες κατορθώνουν νά μπουν. Οἱ γροθιές, οἱ κλωτσιές καὶ τὰ μαλλιοτραθήματα πηγαίνουν καπνός! Ἄν δὲν ἦταν οἱ διαβόλοι μὲ τὰ δικράνια νά τοὺς χωρίζουν, δεκαφτὰ φορὲς θὰ ξαναπέθαινε καθέννας.

Ὁ μαυροναύκληρος, ὅταν ἔφτασε, κοιτάζει· τί νά ἰδῆ; Ὁ καλύτερος κόσμος πῆγαινε ἐκεῖ. Οἱ ἄρχοντες μὲ τίς δλόχρυσες στολές καὶ μὲ τὰ σοβαρά τους πρόσωπα. Οἱ παπάδες καὶ οἱ δεσποτάδες μὲ τὰ φαρδομάνικα καὶ τὰ ἱερά τους γκόλφια· οἱ καλογριές καὶ οἱ γουμένισσες· ὅλοι τέλος ἐκείνοι πού στὸν κόσμο περνοῦν γιὰ κατιτὶ καὶ τοὺς σέβεται εἴτε τοὺς φοβᾶται ὁ χοντρός λαός, πῆγαιναν ἐκεῖ κλαίοντας τὸν Κόσμο πού ἀφησαν καὶ κλωθογυρίζοντας ἀκόμη στὸ νοῦ τίς ἀδικίες καὶ παράνομες ὑποθέσεις τους.

Ὁ ναύκληρος ἀνακατώθηκε μὲ τὸ λαὸ καὶ σπρώχοντας ζερβόδεξα ἔφτασε τέλος στήν πόρτα. Μὰ γιὰ κακὴ του τύχη νά βρεθῆ φύλακας ὁ βουλωμένος. Καθὼς τὸν βλέπει, θάνει τίς φωνές. Τρέχουν οἱ ἄλλοι διαβόλοι.

— Τί εἶναι, μωρέ; τί τρέχει; τὸν ρωτοῦν.

— Ἔτσι κι ἔτσι· τοὺς λέει. Μὴν τὸν ἀφήσουμε καὶ μπῆ, γιὰτι θὰ μᾶς βουλῶση ὅλους.

Τὸν ἀκοῦν ἐκείνοι, τὸν ἀρχίζουν στίς κλωτσιές· τὸν πετοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Κόλαση.

— Ἄμ' τώρα τί νά κάμω; συλλογιέται.

Δεξιά, βλέπει τὸν Παράδεισο, ἕνα περιθόλι ὠραιότατο, μὲ δέντρα εὐωδέστατα καὶ θρύση κατὰ πολλὰ ἁμορ-

φη, ὅπως λένε τὰ Συναξάρια. Μὰ βλέπει τὴν πόρτα κατακλειδωμένη κι ἔρημη. Κανέννας δὲ ζύγωνε ἐκεῖ.

Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα τῆς πόρτας βλέπει τὸν Ἅγιο Πέτρο μὲ τὰ κλειδιὰ κρεμασμένα στὸ ζωνάρι του, μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα, τὴ μύτη μακρουλή καὶ κόκκινη σὰν πιπερίονος. Ὁ Ἅγιος Πέτρος, ἀκούς, εἶναι ἕνας μεθύστακας πού θάνει κάτω τὸν καλύτερο κρασοπατέρα τοῦ Ἀπάνω Κόσμου. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἦταν στουπί.

Ἐνας κουτσοκολλόστραβος κουρελιάρης καὶ φειριάρης —Κραβαρίτης θὰ ἦταν— δυὸ ὥρες τώρα χτυποῦσε τὴν πόρτα κι ὁ ἅγιος κλειδοκράτορας χαμπάρι δὲν εἶχε. Τέλος ἄκουσε, ἀγριοβλαστήμησε δυὸ-τρεις φορές, σηκώθηκε τρέκλα-δίπλα καὶ ἀνοιξε νά μπᾶση τὸν κουρελιάρη. Ὁ ναύκληρος δὲ χάνει καιρό, χώνεται μέσα.

Ευστὰ πάει σὲ μιὰν ἄκρη καὶ βλέπει ψηλὰ τὸν Παντοκράτορα νά κάθεται σὲ μιὰν ἄκρη στὸ θρόνο του. Ἐλαμπε ὁ ἥλιος, ἔλαμπε κι ὁ θρόνος στὸ χρυσάφι καὶ τίς διαμαντόπετρες. Δεξιά μεριὰ καθόταν ὁ Χριστὸς καὶ γύρω ἢ Δωδεκάδα, οἱ Ἀπόστολοι, σὲ θρόνους μαλαματένιους. Παρακάτω ξαπλωμένοι στὴ χλωρασιά καθόνταν κοπάδια-κοπάδια οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ὅσιοι καὶ οἱ μάρτυρες. Γλενοῦσαν ἐκείνη τὴν ὥρα! Εἶχαν φαγιά· μὰ τί φαγιά; πεντοβολοῦσε ὁ Παράδεισος. Κι ἔπιναν ἕνα κρασί — ρουμπίνι! Ὁ Δαβὶδ ὁ προφήτης ντέ! — ἔπαιζε τὴν κιθάρα καὶ τραγουδοῦσαν οἱ ἄγγελοι, κάτι παιδιὰ — ψυχὴ μου! Νὰ τὰ ἔβλεπε ὁ Μπίρας ἀποδῶ, θὰ σηκωνόταν τὸ πεσί του μιὰ πιθαμῆ. Κι ἔκαναν τέτοια σαλαλοή, πού τράνταζε ὁ Κάτω Κόσμος.

Ὁ ναύκληρος τὰ ἔβλεπε καὶ στενοχωριόταν πού δὲν εἶχε κανένα γιὰ νά μιλήση. Ἀρχισε νά βλαστημάη τοὺς διαβόλους πού δὲν τὸν ἀφησαν στήν Κόλαση.

Τέλος δὲν κρατήθηκε. Πλησιάζει ἕνα γηραλέο ἄγιο καὶ τοῦ λέει μὲ σέβας:

— Δὲ μοῦ λές, Πάτερ Ἀγιαντώνη, ποῖος εἶναι κείνος πού κάθεται κοντὰ στὸ Χριστό;

— Οὐ, παιδί μου! ἔκανε ὁ ἅγιος· ἐκείνος εἶναι ὁ πάτερ Χαράλαμπος, πού στὸν καιρὸ τοῦ μισόκαλου Σεθήρου εἶδε κι ἔπαθε γιὰ τὸν ἀφέντη τὸ Χριστό μας!

— Μπά! εἶπε ὁ ναύκληρος· περισσότερα ἔκαμες τοῦ λόγου σου. Ἐκείνος ἂν πάλαιψε, πάλαιψε μὲ τοὺς ἀνθρώπους· ἀμ' ἐσὺ πού τὰ ἔβαλες μὲ τοὺς διαβόλους; Τὸ ξέρω γώ· ἐρχόντουσαν τὴ νύχτα στὸ κελλί σου σὰν πεντάμορφες παρθένες καὶ σὺ τίς ἔδιωχες καὶ κοιμόσουν ὀλόγυμνος στὰ χιόνια γιὰ ν' ἀποφύγης τὸν πειρασμό. Δὲ λέω, νοικοκύρης εἶσαι, μὰ τόση περιφρόνηση, θαρῶ, δὲ σοῦ ἄξιζε.

Ἄσ' Ἀγιαντώνης ἔρριξε τὸ κεφάλι κάτω, σούφρωσε τὰ φρύδια κι ἔφυγε χωρὶς νὰ εἰπῆ λέξη.

— Καλὰ σ' ἔχω· συλλογίστηκε ὁ ναύκληρος.

Καὶ μὲ τὴν ἴδια πιβουλή πλησιάζει τὸν Ἀγιάννη τὸν Καλυβίτη, πού ἦταν ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ μιὰ μηλιά κι ἔβλεπε ἀπὸ μακριὰ τὸ γλέντι.

— Δὲ μοῦ λές, τοῦ λέει· γιατί ἐσὺ, τέτοιο ἀρχοντόπουλο, πού ἄφησες τιμὲς καὶ δόξες γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νὰ κάθεται παραμελημένος κι ἄλλοι πού τίποτα δὲν ἔκαμαν νὰ τρωγοπίνουν στὸ τραπέζι τοῦ Παντοκράτορα; Δὲν ξέρω· νοικοκύρης εἶσαι· μὰ τέτοια περιφρόνηση, θαρῶ, δὲ σοῦ ἄξιζε.

Ἄσ' Ἀγιάννης σήκωσε τὰ μάτια, κοίταξε καλὰ τὸ ναύτη· ἔπειτα μεμιάς τὰ χαμήλωσε, γύρισε τὸ ἄλλο πλευρὸ καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

— Καλὰ σ' ἔχω καὶ σένα· σκέφτηκε ὁ δικός μας.

Καὶ τραδώντας τὸ δρόμο του ἀπάντησε τὸν Ἄγιο

Τρύφωνα καὶ τὸν ἐρεθίζει καὶ κείνον. Ἔπειτα πηγαίνει στὸν Ἄγιο Λευτέρη. Ἔτσι κέντρισε πεντέξη ἄγιους, ἀρχίζουν ἐκείνοι τίς φωνές, πιάνονται στὰ χέρια. Πᾶνε ἄλλοι νὰ τοὺς χωρίσουν, πιάνονται καὶ κείνοι· σπᾶνε ποτήρια, πετᾶνε πιάτα, ἀναποδογυρίζουν τὸ τραπέζι· ἐπανάσταση στὸν Παράδεισο! Ὁ Παντοκράτορας βαρὺς ἀπὸ τὸ φαγοπότι, κοιμόταν ἐκείνη τὴν ὥρα, γυρμένος στὰ γόνατα ἐνὸς ἀγγέλου. Ἀκούει τὸν καθγᾶ, πετιέται θυμωμένος ἀρπάζει ἕνα βούρδουλα, «νά σου!» τοῦ ἐνοῦ, «νά σου!» τ' ἄλλουνοῦ, τοὺς ἀλωνίζει ὄλους.

— Δὲ φταίμε μεις, ἀφεντικό! φωνάζουν οἱ ἅγιοι· νά, αὐτὸς μᾶς ἔβαλε σκάνταλα.

Πιάνουν τὸ ναύκληρο· τὸν πηγαίνουν ἐμπρός του.

— Μωρέ, πού βρέθηκες ἐδῶ μέσα! τοῦ λέει Ἐκείνος θυμωμένος· μάρκο τὸν κάναμε τὸν Παράδεισο;

Μιά κλωτσιὰ καὶ τὸν ρίχνει μίλια ἔξω.

— Τώρα πού νὰ πάω; κάθεται καὶ συλλογιέται. Νὰ ἦταν εὐκολο τουλάχιστον νὰ γυρίσω πάλι στὸν Κόσμο.

Κάπως τοῦ καλοφάνηκε τοῦ φίλου. Τί καλὰ ν' ἀρχίσῃ πάλι τὰ γλέντια καὶ τὰ ταξίδια του!

Τηράει περίγυρα νὰ ἔβρη δρόμο γιὰ τὸν Ἀπάνω Κόσμο· τίποτα. Αὐτὸς πού μὲ τὸ κερὶ καὶ τὸ κουμπάσο ἀνοίγε δρόμους στὰ πέλαγα καὶ μὲ τὸ τρισκότιδο ἐμπαινε στὰ μπουγάζια σὰ νὰ ἔμπαινε σπῆτι του, γύριζε τώρα ψηλαφώντας σὰν θεότυφος. Ὁ Χάρος μόλις πάρη τὸν πεθαμένο, τὸν περνάει, ἀκούς; ἀπὸ τῆς Ἄρνης τὸ βουνό· ἕνα βουνὸ θεόρατο καὶ δασωμένο. Στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ εἶναι τῆς Ἄρνησιᾶς ἡ βρύση. Τὸν ποτίζει νερὸ καὶ ἀρνιέται γιαμιὰς τοὺς δικούς του. Ἔπειτα τὸν περνάει ἀπὸ τῆς Ἄρνησιᾶς τὸ λιθάδι, πού εἶναι δασοφυτρωμένο τὸ λησιμοδότανο.

Ἄμα περάση κι ἀπὸ κεῖ ὁ μαῦρος ἄνθρωπος, λησιμονάει τὸν κόσμον καὶ τὶς στράτες καὶ τὰ διάβατά του.

Γιὰ τοῦτο κι ὁ ναύκληρος, ὅσο και ἂν πάσχιζε, τίποτα δὲν ἔκανε. Γύριζε ἀριστερά, θρῖσκόταν στὴν πόρτα τῆς Κόλασης κι ἔβλεπε ἀγριεμένο τὸ διάβολο μ' ἓνα δικράνι σιδερένιο στὰ χέρια νὰ τὸν φοβερίζη. Γύριζε δεξιὰ, ἔβλεπε τὸν Παράδεισο καὶ τὸν Ἅγιο Πέτρο μὲ τὴ θεόρατη κλεῖδα ἔτοιμον νὰ τοῦ σπάση τὰ κόκκαλα.

— Μωρέ! λέει, σκοῦρα τὰ πράματα!

Ἐντὶ ὅμως ν' ἀπελπιστῆ, θύμωσε· καὶ ὁ ναυτικὸς σὰ θυμώση, ἀναποδογυρίζει τὶς θάλασσες.

— Ἔτσι εἶστε; λέει· νὰ σᾶς μπῶ καὶ γῶ στὸ ρουθούνι.

Πιάνει ἀμέσως καὶ μαδάει ὅση τρίχα εἶχε ἀπάνω του καὶ τὴν πλέκει πανί. Ἐπειτα πάει κρυφὰ καὶ κόβει μιὰ κλάρα· τὴν πελεκάει καλὰ καὶ στένει ἀνάμεσα Παράδεισος καὶ Κόλασης δικό του τσαντήρι. Κατὰ δικό του. Οὔτε Θεὸ φοβάται, οὔτε διάβολο. Χώρια οἱ λύκοι ἀπὸ τὰ πρόβατα· χώρια καὶ οἱ στεριανοὶ ἀπὸ τοὺς ναυτικούς. Ἄλλη ζωὴ στὸν Ἀπάνω, ἄλλη στὸν Κάτω Κόσμο.

Γιὰ τοῦτο σᾶς λέω πῶς, ἂν τὸν ἤξερα τὸν μακαρίτη, θὰ τοῦ ἀναθα περισσότερα κερὰ ἀπὸ ὅσα ἀνάβω στὸν Ἅϊ-Νικόλα. Πέθανα; δὲ σκοτίζομαι γιὰ Κόλασες καὶ γιὰ Παράδεισους.

Πάω γραμμὴ στὸ τσαντήρι μου!...

ΠΕΙΡΑΓΜΑΤΑ

Εἶδες τόνε, εἶδες τόνε; — Εἶδα τόνε. — Κι ἔντα φοροῦσε; — Ἄσπρη θράκα, ἄσπρη θράκα! — Κι ἀκόμα δὲν τὴν ἔθαψε;!...

Ὁ Πέτρος Σαντορινιὸς ὁ θερμαστής, περνώντας καταϊδρωμένος ἀπὸ τὴ μηχανὴ στὴν πλώρη, ἔρριξε ἀδιάφορα τάχα τὰ λόγια του σὲ μερικοὺς ναῦτες ποὺ ἔραφταν καθισμένοι κατάχαμα ἓνα πανί. Μὲ τοῦτα θέλουν νὰ εἰποῦν οἱ ναυτικοὶ πῶς οἱ Καστελορριζίτες, ἀφήνοντας τὸ νησί τους γιὰ νὰ ζητήσουνε στὰ ξένα τύχη, φοροῦν ἄσπρη φουφουλόθρακα καὶ τὴ βάφουν μὲλις καλύτερέψουν τὰ οικονομικά τους. Γι' αὐτὸ κάποιου ξενητεμένου ἢ γυναίκα συχνορωτᾷ ὅσους γυρίζουν στὴν πατρίδα, ὅχι τόσο γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀντρός της, ὅσο γιὰ τὴν προκοπὴ του καὶ κράζει μελαγχολικά, ποὺ δὲν ἀναγνωρίζει τὸ ποθητὸ χρώμα στὸ φόρεμά του. Οἱ ναῦτες τώρα, στὴ δουλειά τους προσηλωμένοι, καθόλου δὲν ἐπρόσεξαν στὸ θερμαστή καὶ τὰ λόγια του. Ὁ Στελόγιωργας ὅμως, ποὺ γνώριζε πατρίδα του αὐτὸ τὸ ξερονήσι, ἂν καὶ εἶχε γεννηθῆ στὴ Νάξο, πήδηξε ἄξαφνα σὰ νὰ τὸν κέντησαν στὸν πεισινό. Αὐτὸν ἠθέλησε νὰ πειράξη ὁ Σαντορινιὸς μὲ τὰ λόγια του! Μὰ αὐτὸς εἶχε συνήθεια νὰ μὴ χαρίζεται σὲ κανένα. Ζεατὸ ἤξερε νὰ χτυπᾷ τὸ σίδερο. Καὶ λυγίζοντας τὴ φωνὴ του σύμφω-

να με τήν προφορά τῶν γυναικῶν τῆς Σαντορίνης, ἀνταπόδωκε ἀμέσως τὸ πείραγμα:

— Κὰ μπρὲ τὸ πουλί μου... Τσ' ἄν πᾶς στὸ Ταϊγάνι τσ' ἐρθῆς με τὸ καλό, νὰ μοῦ φέρῃς ἓνα φλασκί ταμπάκο, νὰ σὲ γλυκοφιλῶ!...

Ὁ θερμαστής εἶχε τὸ ἓνα πόδι στὴ σκάλα κι ἐτοιμαζόταν νὰ βάλῃ καὶ τὸ ἄλλο. Πήγαινε ν' ἀλλάξῃ τὰ βρεμένα ρούχα του. Ἀκούοντας ὅμως τοῦ ναύτη τὰ λόγια πισωπάτησε ἀλαφιασμένος, σὰ νὰ εἶδε τὸ φίδι ἐμπρὸς του. Ἄ! μὰ αὐτὸ ἦταν πάρα πολὺ!... Τ' ἤθελε ν' ἀνακατέψῃ τίς γυναίκες στὰ πειράγματά του ὁ Στελόγιωργας; Ναι, ἀληθινά· ἡ μάννα του ἔβαζε ταμπάκο κι ἡ ἀδερφή του· συνήθεια τοῦ τόπου. Μὲ τοῦτο ὅμως δὲ θὰ εἶπῃ πὼς ἡ γυναίκα ἐκεῖ ἀλλάξε ὄλως-διόλου· πὼς ἀπὸ τὰ στολίδια καὶ τὰ ρούχα καὶ τὰ συγύρια τοῦ σπιτιοῦ τῆς προτιμᾷ ἓνα φλασκί ταμπάκο!... Ὁ θερμαστής κοίταξε κατὰματα τὸ ναύτη, νὰ γνωρίσῃ ἂν τὰ εἶπε μὲ κακὸ σκοπὸ τὰ λόγια του, νὰ προσβάλῃ στ' ἀληθινά. Ξέρουν ὅλοι μέσα στὸ καράδι πὼς αὐτὸς δὲν τίς δέχετ' εὐκόλα τίς προσβολές. Εἶδε ὅμως τὸ πρόσωπό του νὰ λάμπῃ ἀπὸ εἰλικρίνεια· γνώρισε στὰ μάτια του ἄδολη τὴ χαρὰ πού κατόρθωσε νὰ τὸν θυμώσῃ τόσο εὐκόλα. Ἐφτυσε δυὸ-τρεις φορές στὰ πόδια του, ἔσκασε τὰ γέλια καὶ ἄρχισε ν' ἀναζητᾷ στὴ μνήμη του τόσα ἄλλα ἀνέκδοτα πού ἔχουν γιὰ τοὺς Καστελορριζίτες οἱ ναυτικοί. Ἀθέλητα ὅμως πειράχτηκαν τὰ νεῦρα του καὶ τὸ μυαλὸ σταμάτησε ἀπότομα, ὅπως σταματᾷ ἡ μηχανὴ στὸ θαπὸρι μ' ἓνα κατέβασμα τῆς λάμας. Δὲ δούλευε καθόλου π' ἀνάθεμά το! Διάβαιναν ἐμπρὸς του πλῆθος τὰ πειράγματα, ὅμως κουλουριασμένα σὰν ἀρμαθιὰ χελιῶν, πού δὲ γνωρίζεις πού ἢ οὐρὰ τελειώνει καὶ πούθε ἀρχίζει τὸ κεφάλι. Θυμῆθηκε τὴ χαρὰ τοῦ πεθεροῦ, ὅταν εἶδε τὸ

γαμπρό του ξεβράκωτο: —«Γειά σου, καλὲ γαμπρέ, πού θὰ χορτάσῃς τὸ καημένο τὸ κορίτσι μου!»· ξεχώρισε τὴ μονάκριβη συκιά πού ἔχει τὸ νησί καὶ μνημονεύεται σὲ ὅλα τὰ προικοσύμφωνα, μὰ δὲν εἶχε πρόχειρα καὶ τὰ λόγια τους: —Γράψε, γράψε! —Γράψε καὶ τί νὰ γράψω; —Γράψ' ἓνα κλωνί συκιά περ πογόντε!...

Μὰ ἐκεῖ πού ἔμενε ἔτσι ἀφαιρημένος καὶ φουρκισμένος πού δὲν τὸν βοηθοῦσε ἡ γλώσσα, εἶδε ἄλλο ναύτη, ἓνα γέροντα χοντροκαμωμένο καὶ κακοτράχαλο, νὰ γελά πονηρὰ καὶ κάτι νὰ ψιθυρίζῃ στὸν Καστελορριζίτη. Βέβαια τοῦ θύμιζε κάποιον πείραγμα τῆς Σαντορίνης αὐτὸ τὸ καβοντόγιο. Μὰ τί θέλουν οἱ ἄλλοι καὶ ἀνακατώνονται στίς κουβέντες τους! Καὶ παίρνοντας τὴν προφορά πού ἔχουν οἱ Βαρνιώτες τῆς Θράκης, μὲ τὴν περιφρόνηση πού τρέφουν οἱ Ἀσπροθαλασσίτες ναυτικοὶ γιὰ τοὺς Μαυροθαλασσίτες συναδέλφους των:

— Μ' ἀφεῖς, πουτ' μ', μ' ἀφεῖς· εἶπε ἀλλάζοντας κατὰ τὴ φράση καὶ τὴ φωνή, ἀπὸ τὸν τρυφερὸ γυναικίον στὸν βάνουσο ἀντρίκειον τόνο. —Νὰ φύω θῶ!... —Καὶ πού ἂ πάγῃς, καὶ πού ἂ πάγῃς; —Στὸ Μπαλτζίκι. —Ἄχ! στὰ χαμένα νερά! Καὶ πότε θ' ἀκούσω τίς χαλκαδένιες σου νὰ κάνουν γράντα-γράντα;...

Ἐσχημάτιζε τίς χαλκαδένιες του, τίς ἀλυσίδες τῆς ἄγκυρας, πὼς βυθίζονται στὰ νερά καὶ κάνουν γράντα-γράντα, ἔδειχνε πὼς τὸ Μπαλτζίκι ἀπέχει ὥρα μόλις ἀπὸ τὴ Βάρνα· ἔπαιρνε στὸ πρόσωπο τὸν τρόπο τῆς γυναίκας γιὰ τὸ μακρὸ κι ἀβέβαιο ταξίδι τοῦ ἀγαπημένου της καὶ σύγκαιρα τὴν ἀπελπισία ἐκείνου γιὰ τὸ χωρισμὸ καὶ τὴν περηφάνεια γιὰ τὸ κατόρθωμα. Ὁ θερμαστής ἔδινε στὴ φωνή, στὴ στάση, στίς χειρονομίες του τόση ἀστεία μεγαλοπρέπεια, πού ἔσκασαν ὅλοι, ναῦτες καὶ θερμαστές, στὰ

γέλια και κοίταξαν τὸ Βαρνιώτη, σὰν κάτι παράξενο και περιφρονημένο πρᾶμα. Ἔτοιμοι ἦταν νὰ τοῦ ριχτοῦν ὄλοι μὲ σαρκασμούς.

Ἐκεῖνος χαμογέλασε στὴν ἀρχή, ἀναφοκοκίνισε, ἐρριξε τὸ κεφάλι κάτω και τράβηξε νὰ φύγη. Ἦταν ἦσυχος ἀνθρωπάκος, φευγάτος ἀπὸ τὴν πατρίδα του, ἀπὸ τὴ δουλειὰ και τὴν κακοπάθεια ἀφανισμένος, εἶχε ὀλόκληρη λυκοφαιλιά στὴ ράχη του και δὲν τοῦ ἔμενε καιρὸς γιὰ μαλώματα και καθγάδες. Μὰ ἐκεῖ πού διάβαινε κοντὰ στὸν Κώστα τὸ θερμαστή, ἐκεῖνος ἀπλωσε τὴν ἀρίδα του, πεδικλώθηκε ὁ ναύτης και κύλησε χάμω σὰν ἀσκή. Τώρα τὰ γέλια ἔσκασαν στὸ καράβι δυνατὰ και τρανταχτὰ. Ἄλλὰ ὁ Μίμης ὁ Γαλαξειδιώτης ἦρθε τότε σύντροφος στὸ γέροντα και ἠθέλησε νὰ τὸν βοηθήσει στὴ γλωσσοφαγιά.

— Μωρέ, δὲν τοῦ μιλάς! εἶπε προστατευτικά. Ὅποιοι δὲ μιλεῖ ἐδῶ μέσα, ζωντανὸ τὸν θάφτουνε. Τί ρίχνεις τὸ κεφάλι κάτω και φεύγεις; Νά και ὁ Κρητικομηλιδὸς τώρα πού βγήκε στὸ μείντάνι. Δὲν πάει νὰ βάλῃ νέφτι σὰν τὸν πατριώτη του. Ἀκοῦς, εἶχε μιὰν ὀκνή γαιδάρα και κάποιος τὸν συμβούλεψε νὰ τῆς ἀλείψῃ νέφτι τὸν πισινό. Τὸ ἄκαμε και ὁ μπουρμάς και ἀλήθεια δὲν εἶχε στασιὸ ἀπὸ τότε ἔφευγε θαπόρι. Μὰ τώρα ὁ φίλος ξεποδαριάστηκε. Ἔτρεχε πού νὰ τὴ φτάσει! Σὰν ἔξυπνος τέλος ἀλείφεται και κείνος νέφτι. Τώρα τὴ φτάνει και τὴν περνάει. Διαβαίνει ἀπὸ τὸ σπῆτι του και θάνει τίς φωνές: — Γυναίκα! ἔ, γυναίκα! ἔβγα νὰ πιάσης τὸ χτήμα και γὼ ἔχω δρόμο ἀκόμη!...

Ὁ Κώστας δέχτηκε τοῦ Γαλαξειδιώτη τὸ πείραγμα και τοὺς σαρκασμούς τῶν συντρόφων του. Σούφρωσε μόνο τὰ χεῖλη, ἀγνάντεψε τὸν οὐρανὸ ψηλά, τίς πράσινες στεριές ἀντίκρυ, κάτω τὴ γαλάζια θάλασσα πού αὐλάκωνε τὸ

πλοῖο και ἔβγαλε ἕνα πούφ! περιφρονητικό. Και ὅταν ἔπαψε ὁ θόρυβος, τέντωσε τὴν ἄλλη του ἀρίδα, ἀνακλαδίστηκε χάσκοντας πιθαμὴ τὸ στόμα, λές και ἤθελε νὰ χάψῃ τὸν ἥλιο, και εἶπε μὲ φωνὴ σύγκαιρα ἀναγελάστρα και ράθυμη στὸ ναύκληρο:

— Και σοῦ λένε, Μπαρμπαγιώργη, πὼς δὲν εἶναι ἔξυπνοι οἱ Γαλαξειδιώτες. Ἀφοῦ και στὴ στεριά παίρνουν ὀδηγὸ τὸ μπουσούλα!... Ἀφοῦ μετροῦν τὰ χωράφια τους ἀπὸ ἄρμπουρο σ' ἄρμπουρο και ἀπ' ἀσφάκα σ' ἀσφάκα... Και δὲν εἶναι παλληκάρια, γιατί πῆραν τὸ τιτίθισμα τῶν περσιτεριῶν γιὰ ληστάδες και ἔφυγαν ἀφήνοντας τίς γυναῖκες τους στοὺς νταβλοκαλογέρους!...

Ὁ Γαλαξειδιώτης ἀναψε ἀμέσως. Τὸ χαμόγελο ἔσθησε στὰ χεῖλη του και χαλκοπρασίωσε σὰν τὴν ὀχιά. Ἄ, δὲν τὰ σηκώνει ὁ Μίμης αὐτά! Ὅ,τι κάνουν οἱ ἄλλοι, καλά καμωμένα. Μὰ αὐτὸν δὲ θέλει νὰ τὸν πειράζῃ κανεῖς. Ἀφῶς σηκώθηκε ἀπάνω και ἦρθε κατὰμπροστα στὸ θερμαστή, βάζοντας τὰ χέρια στὴ μέση του, σὰ νὰ τὸν προσκαλοῦσε στὸ πάλαιμα.

— Ἄ στὸ διάβολο, εἶπε, σαλιάρη, πού δὲν ξέρεις τί λές.

— Νὰ χαθῆς, βλάχο! ἀπάντησε ὁ Κώστας θυμωμένος.

Κι εὐθὺς τινάχτηκε ὀλόρθος, ζύγωσε κοντὰ μὲ τὰ χέρια και αὐτὸς στὴ μέση, τὸν κοίταξε κατὰματα, ἔσιμξαν μύτη μὲ μύτη και σφύριξε πάλι:

— Νὰ χαθῆς, παλιόβλαχε!

Χόχλαζε και στοὺς δυὸ ὁ θυμὸς. Ἐτοιμάστηκαν νὰ χυθοῦν ἕνας στὸν ἄλλον, νὰ γρονθοκοπηθοῦν, νὰ ξεμαλλιαστοῦν, νὰ ξεσχιστοῦν τὸ κατὰστρωμα νὰ στρώσουν μὲ τὰ κρέατά τους νὰ βάψουν τὴ θάλασσα μὲ τὸ αἷμα τους. Ἄλλὰ ὁ Μπαρμπαγιώργης ὁ ναύκληρος μπῆκε στὴ μέση,

ἔσπρωξε τὸν ἕνα ἀποδῶ, ἔρριξε τὸν ἄλλο ἀποκεῖ καὶ ὀρθὸς ἀνάμεσά τους:

—“Ἐ, ντραπήτε καὶ μιὰ στάλα, ρὲ παιδιά! εἶπε μὲ τὴν τρανταχτὴ φωνή του. Ἄμῃ!... σὰ δὲ θέλετε νὰ σὰς πειράζουν, μὴν πειράζετε καὶ σεῖς! Καμμιά φορά ἕνα πειράγμα φέρνει χίλια κακά. Εἶδα τόσα καὶ τόσα στὴ ζωὴ μου! Ἄπο τέτοια ἀθῶα πειράγματα χάθηκε τὸ παιδί ὁ Ἄνέστης, ἔλαφρὸ τὸ χῶμα του. Μωρὲ παιδαρος μιὰ φορά! καὶ χάθηκε ἀπὸ ποιόν; Ἄπο μιὰ μύξα!...” Ἄ, ἐκεῖνο τὸ κακὸ δὲ θὰ μοῦ τὸ βγάλλῃ μήτε ἢ πλάκα.

Εἴμαστε στὴ Νοβοροσίικη μ’ ἕνα γαλαξειδιώτικο μπαρκομπέστια. Ἐγὼ ναυτολογήθηκα στὴν Πόλη. Ἐκεῖνοι ἦταν ἀπὸ πρὶν. Εἶχαν πολλὰ ταξίδια μαζί καὶ ἦταν θαρρεμένοι. Ἄλλὰ μὲ ἔλα τὰ θάρρη τους, ἅμα ἄκουε κανένα λόγο γιὰ τοὺς πατριῶτες του, ὁ Γεράσιμος ἀνατρίχιαζε ὡς ἂν τὸ λυσσασμένο σκυλὶ ἐμπρὸς στὸν καθρέφτη.

Ὁ Ἄνέστης ἦταν Σπετσιώτης, ἀρβανίτικο κεφάλι — μπίντα σωστή! Εἶχε ὅμως ἀγαθὴ ψυχὴ ὅση κορμοστασιά, τόση καὶ καρδιά. Τοῦ ἄρεσαν τὰ γέλια καὶ τὰ ξεφαντώματα. Μιὰ δραχμὴ νὰ εἶχε στὴν τσέπη, τὴ θυσίαζε γιὰ τοὺς φίλους· τὰ ρούχα του πουλοῦσε γιὰ τὸ σύντροφο. Ἐγγώρισα τὴν καρδιά του μόλις πάτησα στὸ καράβι. Ὁ καπετάνιος δὲν ἤθελε τὸ Γεράσιμο γιὰτ’ ἦταν βλάστημος καὶ σπιοῦνος. Ἀποφάσισε νὰ τὸν βγάλλῃ καὶ γι’ αὐτὸ ναυτολόγησε μένα. Ὁ Ἄνέστης ὅμως ἤξερε πῶς εἶχε φαιμελιὰ ἀπάνω του καὶ ἠθέλησε νὰ τὸν σώσῃ. Εἶπε στὸν καπετάνιο πῶς ἤθελε δουλειὰ ἔξω καὶ θ’ ἄφηγε τὸ καράβι. Τὸν παρακάλεσε στὴ θέση του νὰ κρατήσῃ τὸν Κεφαλωνίτη. Ἐκεῖνος κατὰλαβε, ἀγαποῦσε τὸ παιδί. Κράτησε τοὺς δυὸ, κράτησε καὶ μένα.

Μὰ ἐγὼ ἐνίωσα τὴ διαφορά τους ἀμέσως. Μίλια ἦ-

ταν μακριὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ Γεράσιμος φαρμακομύτης, ἀγέλαστος, κρυφονούσης, βρασμένη ψυχὴ. Ὁ Ἄνέστης τὸ ἐνάντιο. Ὅ,τι ἔλεγε ἢ καρδιά, τὸ ἔδειχνε στὰ χεῖλη ὁ Σπετσιώτης. Ὅ,τι ἔλεγαν τὰ χεῖλη, τὸ τάφιαζε στ’ ἀπόκρυφα τῆς ψυχῆς ὁ Κεφαλωνίτης. Καὶ μέσα ἐκεῖ, σὰν σὲ λεβέτι ἀγάνωτο, τὸ ἔβραζε καὶ τὸ ἀνακάτωνε γιὰ χρόνια, ὡς πού τὸ ἔρριχνε ἔξω φαρμάκι καὶ χολή.

Ὁ Ἄνέστης ὅμως δὲν πρόσεχε καὶ πολὺ στὰ τέτοια. Ὅταν ἤθελε νὰ γελάσῃ —καὶ τὸ ἤθελε συχνὰ ὁ κακόμοιρος! — ἔλεγε τὸ λόγο του, ἀδιάφορο καὶ ἂν πλήγωνε κανένα. Εἶχε νὰ εἰπῇ γιὰ τοὺς Κεφαλωνίτες, ὅπως καὶ γιὰ κάθε τόπο τῆς Ἑλλάδας. Ἐμείνῃ οἱ Ρωμηοὶ τὰ ἔχουμε αὐτά. Τ’ ἄφηκαν κληρονομιά οἱ παλαιοὶ μας. Ἐλεγε λοιπὸν πῶς οἱ Κεφαλωνίτες στὴν Ἐπανάσταση βγήκαν νὰ πολεμήσουν στοῦ Λάλα ξαριμάτῳ. Καὶ δταν τοὺς ρώτησαν οἱ ντόπιοι γιὰτὶ πηγαίνουν ἔτσι στὸν πόλεμο, ἐκεῖνοι ἀπάντησαν μὲ τὴν παιδιάτικη προφορὰ τους: —“Ἄ δὰ καὶ ἄρματα θέλουμε! Βγάνε βροῦλα, δένε Τούρκους!... Κι ἔπειτα πού τοὺς λιάνιζε μὲ τὸ γιαταγάνι ὁ ἐχθρός, φρόντιζαν νὰ μὴ χαλάσουν τὰ ρούχα τους! — Κάτσε, καλὲ ἀγᾶ, καὶ μὴ μοῦ χαλᾶς τὸ γαιμπᾶ μου!...

Ὁ Γεράσιμος τ’ ἄκουε αὐτά, μὰ δὲν ἔλεγε τίποτα. Τὶ νὰ εἰπῇ πού ἔτρεμε τοῦ Ἄνέστη τὸ γρόθο. Ἄσπριζε μόνον ὡς τ’ αὐτιά· ἔδειχνε στὸ χαμόγελό του γούλια κατακίτρινα, σὰ νὰ εἶχαν φαρμακόφιδο μέσα τους, καὶ κινούσε τὸ κεφάλι ρίχνοντας σουβλερὲς ματιὰς στὸν ξεφαντωτὴ. Δὲ μοῦ ἄρεσε καθόλου αὐτὸ τὸ παιχνίδι. Ἦθελα νὰ πείσω τὸ παιδί νὰ λιγοστέψῃ τὰ χωρατά.

— Μὴν τὸν κάνης ἔτσι, μωρὲ πειράζεται ὁ Κεφαλωνίτης.

— Μπά' εἶπε σηκώνοντας τις πλάτες. Ἐγὼ δὲν τὰ κά-
νω νὰ τὸν πειράξω. Ἔτσι τὰ λέω.

— Μὰ ἐκεῖνος τὰ παίρνει στ' ἀλήθεια.

— Δὲ θαρῶσαι!...

Κι ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ μου ἀντιπατώντας τις πατούσες
του στὰ σανίδια, σὰ νὰ ἔλεγε πὼς ἔτσι μπορεῖ νὰ πατήση
καθένα, πὺ θὰ θελήση νὰ ἀντισταθῇ στὴ χαρὰ του. Ἐγὼ
δὲν ἀπελπίστηκα. Μίλησα στὸν Ἀνέστη, ἠθέλησα νὰ μιλή-
σω καὶ στὸ Γεράσιμο.

— Σὲ πειράζει, πειράξέ τον καὶ σύ' τοῦ εἶπα. Μιλεῖ
γιὰ τοὺς συντοπίτες σου' μίλησε γιὰ τοὺς δικούς του. Μὴν
ἔχουν λίγα οἱ Σπετσιῶτες! Νά, πὲς του γιὰ τὸ ἀρνοκέφα-
λο. Κάποιος ψώνισε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ἓνα ἀρνοκέφαλο. Μὰ
στὸ δρόμο τοῦ γλίστρησε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κάνει νὰ
τὸ πιάση, ἀδύνατο' τὸ κεφάλι ὄλο καὶ μάκραινε ἀπὸ τὴν
ἀκρογιαλιά. Ὁ ἔξυπνος τότε τί σοφίζεσαι: Παίρνει μιὰ
τούφα χορτάρι καὶ τὴ δείχνει στὸ ἀρνοκέφαλο. — Ψοῦ!...
ψοῦ!... τὸ μαύλιζε...

Δὲ μ' ἄφησε νὰ τελειώσω. Πήδηξε ὀρθός, μὲ ἄρπα-
ξε ἀπὸ τὸν ὦμο.

— Δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτοῦνα! δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτοῦνα!
ρέκαξε τρέμοντας. Ἡ θὰ πάψης ἢ μὰ τὸν Ἅγιο!...

Καὶ στύλωσε μάτια τόσο θυμωμένα στὸ φοβερὸ μπαλ-
τᾶ, πὺ πίστεψα πὼς τὸ σύνεργο σερνόταν νὰ πέση στὰ χέ-
ρια του. Ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη τὸ κατάλαθα. Ὁ Κεφαλλω-
νίτης ἀδύνατο νὰ μὴ μᾶς κάμη δουλειές στὸ καράδι. Καὶ
τις ἔκαμε ἀλήθεια. Τις ἔκαμε γρηγορότερα καὶ φοβερώτε-
ρα ἀπ' ἔτι φανταζόμουνα.

Εἶχαμε κοντόγεμο τὸ καράδι πὺ μᾶς πλάκωσε ἢ
Λαμπρή. Ὁ καπετάνιος φρόντιζε νὰ πάρη τὸ φορτίο καὶ
νὰ φύγη πρὶν ἔρθουν οἱ ἄγιες ἡμέρες' μὰ στάθηκε ἀδύνα-

το. Ἐφτασε ἢ Μεγάλη Πέφτη, ἔπαψε τὸ φόρτωμα. Εἶδες
τί θρῆσκοι πὺ εἶναι στὴ Ρουσία! Θεὸς καὶ Τσάρος' τί-
ποτ' ἄλλο. Ἐπαψε κάθε δουλειὰ καὶ ρίχτηκε ὁ κόσμος στὶς
ἐκκλησιές. Θέλοντας μὴ θέλοντας κάναμε καὶ μεῖς τὸ ἴ-
διο. Ἦρθε ἢ Κυριακὴ ἄρχισε τὸ Χριστὸς βοσκρέσια. Χρι-
στὸς ἀνέστη καὶ μεῖς. Ὁ καπετάνιος ἔψησε τὸ ἀρνί, μᾶς
μοίρασε ἀπὸ ἓνα κόκκινο αὐγὸ, μᾶς ἔδωκε λίγο κρασί.

Ἦταν μέρα καταχνιασμένη καὶ ζεστή, ἀπὸ κείνες πὺ
βλέπουν συχνὰ τ' ἄγρια ἐκεῖνα λιμάνια. Δεξιὰ ὁ Καύκα-
σος, ἓνα βουνὸ πὺ χύνει στοὺς θυμούς του φοβερὸ ἀνε-
μοστρόβιλο, τώρα πλάγιαζε ἤρεμο, σὰν λέοντας κοιτάζον-
τας τὰ πέλαγα. Ἀριστερὰ ἢ πόλη φτωχικὴ, μὲ λίγα σπί-
τια καὶ περισσότερες καλύβες, μὲ πλατεῖς δρόμους πελα-
γωμένους στὴ λάσπη καὶ μιὰ ἐκκλησοῦλα πρασινοθλόωτη
στὴ μέση, ἔμοιαζε ψαροχώρι. Καὶ ἀνάμεσα τὸ δάσος κα-
φαλιασμένο πρόβαινε ἀπὸ τὴν κλεισοῦρα μὲ κάποιο ἀργὸ
λούφασμα, λὲς καὶ προσπαθοῦσε νὰ συρθῇ στὴν ἀκρογια-
λιά, νὰ χαρῆ καὶ κείνο τὸ χλιὸ τὸ κύμα. Κι ἔβγαине ἀπ'
ὄλουθε βουὴ καὶ θόρυβος' ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸ τοῦ ζητιά-
νου ὄργανέτο καὶ ἀπὸ τὸ βραχνιασμένο λαρύγγι τῶν χα-
ροκόπων. Ἄλλοι ἔτρεχαν ἀποκαρῶμένοι ἀπάνω στ' ἀμά-
ξια' ἄλλοι ἄρπαζαν τὴ μποτίλια τῆς βότκας' ἄλλοι χό-
ρευαν μισοστρατὶς κι ἄλλοι γκρεμίζονταν ἀναίσθητοι, γυ-
ναϊκές καὶ ἄντρες μαζί, στὰ χαλίγια τοῦ γιαλοῦ καὶ τοὺς
τράφους τοῦ δρόμου.

Οἱ ναῦτες, ὄλοι στὴν πλῶρη συναγμένοι, εἶχαν μιλε-
χτῆ χεροπόδαρα κι ἓνας τριβόταν στὴ ράχη τ' ἄλλουνοῦ,
ἄλλος ἔβαινε στὰ σκέλια τοῦ ἄλλου τὸ κεφάλι' μερικοὶ πά-
λαιθαν καὶ ἄλλοι κυνηγιόνταν. Τὸ σῶμα τους, μαθημένο
στὴ δουλειὰ, δὲν μπορούσε νὰ μείνη τώρα ἄδουλο. Εἶδα

— Μπά' εἶπε σηκώνοντας τὶς πλάτες. Ἐγὼ δὲν τὰ κά-
νω νὰ τὸν πειράξω. Ἔτσι τὰ λέω.

— Μὰ ἐκεῖνος τὰ παίρνει στ' ἀλήθεια.

— Δὲ βαρύνσαι!...

Κι ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ μου ἀντιπατώντας τὶς πατούσες
του στὰ σανίδια, σὰ νὰ ἔλεγε πὼς ἔτσι μπορεῖ νὰ πατήση
καθένα, πὺ θὰ θελήση νὰ ἀντισταθῇ στὴ χαρὰ του. Ἐγὼ
δὲν ἀπελπίστηκα. Μίλησα στὸν Ἀνέστη, ἠθέλησα νὰ μιλή-
σω καὶ στὸ Γεράσιμο.

— Σὲ πειράζει, πειράξέ τον καὶ σὺ τοῦ εἶπα. Μιλεῖ
γιὰ τοὺς συντοπίτες σου' μίλησε γιὰ τοὺς δικούς του. Μὴν
ἔχουν λίγα οἱ Σπετσιῶτες! Νά, πὲς του γιὰ τὸ ἀρνοκέφα-
λο. Κάποιος ψώνισε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ἕνα ἀρνοκέφαλο. Μὰ
στὸ δρόμο τοῦ γλίστρησε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κάνει νὰ
τὸ πιάση, ἀδύνατο' τὸ κεφάλι ὄλο καὶ μάκραινε ἀπὸ τὴν
ἀκρογιαλιά. Ὁ ἔξυπνος τότε τί σοφίζεται: Παίρνει μιὰ
τούφα χορτάρη καὶ τὴ δείχνει στὸ ἀρνοκέφαλο. — Ψοῦ!...
ψοῦ!... τὸ μαύλιζε...

Δὲ μ' ἄφησε νὰ τελειώσω. Πήδηξε ὀρθός, μὲ ἄρπα-
ξε ἀπὸ τὸν ὦμο.

— Δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτοῦνα! δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτοῦνα!
ρέκαξε τρέμοντας. Ἦ θὰ πάψης ἢ μὰ τὸν Ἅγιο!...

Καὶ στύλωσε μᾶτια τόσο θυμωμένα στὸ φοβερό μπαλ-
τᾶ, πὺ πίστεψα πὼς τὸ σύνεργο σεργνόταν νὰ πέση στὰ χέ-
ρια του. Ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη τὸ κατάλαβα. Ὁ Κεφαλλω-
νίτης ἀδύνατο νὰ μὴ μᾶς κάμη δουλειὲς στὸ καρᾶδι. Καὶ
τὶς ἔκαμε ἀλήθεια. Τὶς ἔκαμε γρηγορότερα καὶ φοβερώτε-
ρα ἀπ' ὅ,τι φανταζόμουνα.

Εἶχαμε κοντόγεμο τὸ καρᾶδι πὺ μᾶς πλάκωσε ἢ
Λαμπρῆ. Ὁ καπετάνιος φρόντιζε νὰ πάρη τὸ φορτίο καὶ
νὰ φύγη πρὶν ἔρθουν οἱ ἅγιες ἡμέρες' μὰ στάθηκε ἀδύνα-

το. Ἐφτασε ἢ Μεγάλῃ Πέφτῃ, ἔπαψε τὸ φόρτωμα. Εἶδες
τί θρῆσκοι πὺ εἶναι στὴ Ρουσία! Θεὸς καὶ Τσάρος' τί-
ποτ' ἄλλο. Ἐπαψε κάθε δουλειὰ καὶ ρίχτηκε ὁ κόσμος στὶς
ἐκκλησιές. Θέλοντας μὴ θέλοντας κάναμε καὶ μεῖς τὸ ἴ-
διο. Ἦρθε ἢ Κυριακῆ' ἄρχισε τὸ Χριστὸς βοσκρέσια. Χρι-
στὸς ἀνέστη καὶ μεῖς. Ὁ καπετάνιος ἔψησε τὸ ἀρνί, μᾶς
μοίρασε ἀπὸ ἕνα κόκκινο αὐγό, μᾶς ἔδωκε λίγο κρασί.

Ἦταν μέρα καταχνιασμένη καὶ ζεστή, ἀπὸ κείνες πὺ
βλέπουν συχνὰ τ' ἄγρια ἐκεῖνα λιμάνια. Δεξιὰ ὁ Καύκα-
σος, ἕνα βουνὸ πὺ χύνει στοὺς θυμούς του φοβερό ἀνε-
μοστρόβιλο, τὴν πλάγιαζε ἤρεμο, σὰν λέοντας κοιτάζον-
τας τὰ πέλαγα. Ἄριστερὰ ἢ πόλῃ φτωχικῆ, μὲ λίγα σπί-
τια καὶ περισσότερες καλύβες, μὲ πλατεῖς δρόμους πελα-
γωμένους στὴ λάσπη καὶ μιὰ ἐκκλησοῦλα πρασινοθόλωτη
στὴ μέση, ἔμοιαζε ψαροχώρι. Καὶ ἀνάμεσα τὸ δάσος κα-
φαλιασμένο πρόβαινε ἀπὸ τὴν κλεισοῦρα μὲ κάποιο ἀργὸ
λούφασμα, λὲς καὶ προσπαθοῦσε νὰ συρθῇ στὴν ἀκρογια-
λιά, νὰ χαρῆ καὶ κείνο τὸ χλιὸ τὸ κῦμα. Κι ἔδγαίνε ἀπ'
ὄλοῦθε βουή καὶ θόρυβος' ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸ τοῦ ζητιᾶ-
νου ὄργανέτο καὶ ἀπὸ τὸ βραχνιασμένο λαρύγγι τῶν χα-
ροκόπων. Ἄλλοι ἔτρεχαν ἀποκαρωμένοι ἀπάνω στ' ἀμά-
ξια' ἄλλοι ἄρπαζαν τὴ μποτίλια τῆς βότκας' ἄλλοι χό-
ρευαν μισοστρατὶς κι ἄλλοι γκρεμίζονταν ἀναίσθητοι, γυ-
ναϊκὲς καὶ ἄντρες μαζί, στὰ χαλίκια τοῦ γυαλοῦ καὶ τοὺς
τράφους τοῦ δρόμου.

Οἱ ναῦτες, ὄλοι στὴν πλώρη συναγμένοι, εἶχαν μιλε-
χτῆ χεροπόδαρα κι ἕνας τριβόταν στὴ ράχη τ' ἄλλουνοῦ,
ἄλλος ἔβαγε στὰ σκέλια τοῦ ἄλλου τὸ κεφάλι' μερικὸι πᾶ-
λαιθαν καὶ ἄλλοι κυνηγιόταν. Τὸ σῶμα τους, μαθημένο
στὴ δουλειὰ, δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ τώρα ἄδουλο. Εἶδα

πώς ο Ἀνέστης εἶχε διάθεση καὶ ἠθέλησα νὰ τὸν σηκώσω ἀποκεῖ.

— Ἔλα, τοῦ λέω, ν' ἀνοιξοῦμε τὰ πανιά νὰ λιαστοῦνε σήμερα. Τὰ ἔφαγε ἢ νοτιά τόσες μέρες.

— Τράβα κι ἔφτασα' εἶπε πρόθυμος.

Στὴ δουλειὰ δὲν ἔλεγε ὄχι. Τράθηξα ἐμπρός, σκάλωσα στὸ πσινὸ καὶ ἄρχισα νὰ λύνω τὰ σχοινιά. Μὰ δὲν πρόφτασα νὰ πάω στὸ τρίτο καὶ ἄκουσα φωνές πίσω μου. Ὁ Ἀνέστης, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ μπλέξιμο τῶν συντρόφων του, θυμῆθηκε νὰ εἰπῆ γιὰ τοὺς σαράντα Κεφαλλωνίτες. Ὅλοι θὰ ἔχετε ἀκουστὰ πὺς σαράντα θεριστάδες κοιμήθηκαν τὴ νύχτα σὰν σαρδέλλες σ' ἓνα στεγνὸ ἀχειριῶνα καὶ τὴν αὐγὴ δὲν ἤξεραν πὺς νὰ ξεχωρίσουν τὰ πόδια τους. Ἔνας ἤθελε νὰ πάρη τοῦ ἄλλου καὶ φιλονεικοῦσαν. Ὡς πού βρέθηκε κάποιος δουκόλος καὶ μὲ τὸ χοντροράδι του ἔκαμε καθένα νὰ πάρη τὰ δικά του καὶ νὰ φύγη. Δὲν ἦταν τίποτε. Μὰ ὁ Γεράσιμος, μπορεῖ νὰ ἦταν καὶ πιωμένος λιγάκι, ἄρχισε τὶς βλαστήμιες. Φριζόν, ἦλιε! Ὁ Ἀνέστης ἀκούοντάς τον ξαπλώθηκε χάμω ξεκαρδισμένος στὰ γέλια. Καὶ ὅσο γελοῦσε, τόσο ἐκεῖνος ἀφρίζε καὶ μάνιζε. Κατεβαίνω νὰ ἰδῶ τί γίνεται' ἀπαντῶ τὸ Γεράσιμο πρσινοκίτρινο σὰν τὴ μπακρίλα.

— Τί πάθατε, μωρὲ παιδί;

— Ἦν τοῦ πιῶ τὸ αἷμα, μὰ τὸν Ἅγιο' Ἦν τοῦ πιῶ τὸ αἷμα!... λέει ἄγρια.

Καὶ φεύγει κατὰ τὴν πρύμη θιαστικός, μὲ τὰ μαλλιά σηκωμένα, μ' ἓνα βῆμα ἄταχτο, σὰ νὰ τοῦ δώσανε χτυπιὰ στὸ κεφάλι.

— Χριστὸς βοσκρέσια!... Χριστὸς βοσκρέσια!... Γροικῶ ἐκείνη τὴν ὥρα φωνές καὶ γέλια. Τρέχω στὴν κουπαστή' τί νὰ ἰδῶ; Τοῦ διαβόλου πεντέξη Ρούσες, κολυμποῦσαν

στὴν πλώρη μας. Εἶδαν τὴν ἡμέρα ζεστή, ἔπιαν καὶ καμιά βότκα παραπάνω καὶ ρίχτηκαν νὰ παιγνιδίσουν μὲ τὸ κῦμα. Βουτοῦσαν τὸ κεφάλι κι ἔπειτα τινάζονταν δολόρθεες, μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά τους κολλημένα στὰ μαρμαροτράχηλα' μὲ τὰ στήθη δλόμεστα' μὲ τὰ χιονάτα κορμιὰ στὸ κῦμα σὰ διαμαντόπετρες κλεισμένες στὸ ζαφεῖρι. Ἐπαιρναν νερὸ μὲ τὶς φουχτες τους, τὸ ἔρριχναν ἀπάνω μας καὶ ἀνοικοσφαλώνοντας τὰ χειλάκια τους σὰ μύδια φώναζαν δλόχαρες:

— Γόσποντιν! Χριστὸς βοσκρέσια!... Χριστὸς βοσκρέσια, σαλιότκοι!...

Ναί, Χριστὸς ἀνέστη!... Χριστὸς ἀνέστη! ποιὸς λέει τ' ὄχι!...

Εἴμαστε ὅλοι κρεμασμένοι στὴν κουπαστή' τὸ μάτι μας γαρίδα! Ἐβλεπες μέσα στὸ θαμπὸ νερὸ τὰ κορμιὰ τους κίτρινα σὰν ἐλεφαντοκόκκαλο ν' ἀργοκινοῦνται καὶ σ' ἔπιανε ἀνατριχίλα καὶ πείσμα. Πείσμα καὶ ζήλεια. Μᾶς ἀπλωναν τὰ χέρια' τοὺς δίναμε τὴν ψυχὴ. Οἱ ραντίδες πού ἔπεφταν ἀπάνω μας, λέγαμε πὺς ἦταν κάτι ἀπὸ τὸ κορμί τους καὶ τὶς σφίγγαμε στὸν κόρφο, τὶς φέρναμε στὰ χεῖλη μὲ ἀχορταγιά. Τοὺς ρίχναμε πορτοκάλια' τοὺς πετούσαμε μεταξομάντηλα. Καὶ κείνες θεότρελλες τσαλαβουτοῦσαν ἐδῶ καὶ κεῖ, ἄρπαζαν τὰ χαρίσματα, ἔπιαναν τὴν καρίνα, ἀρπάζονταν στὰ σχοινιά ν' ἀνεβοῦν ἀπάνω τάχα καὶ φώναζαν δλογέλαστες:

— Γιὰ βὰς λιουμπλιού!... γιὰ βὰς λιουμπλιού!...

— Ναί, σ' ἀγαπῶ! καὶ γῶ σ' ἀγαπῶ!... τοὺς φώναζε ξετρελλαμένος ὁ Ἀνέστης.

Ἄξαφν' ἀκούω πίσω μου βροντή. Εἶπα πὺς κόπηκε ἢ ἄγκυρα, πὺς ἔσπασε κανένα κατάρτι. Γυρίζω τρομαγμένος ὄχ, ἀλλοίμονο! Ὁ ἄθεος Κεφαλλωνίτης ἔκαμε τὸ λό-

γο του. Καθώς ξεκουφτε στην κουπαστή ο Ἀγέστης, μιὰ τοῦ ἔδωκε μὲ τὸ μπαλτᾶ καὶ χῶρισε τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ κορμί. Τόση δύναμη ἔβαλε, πού ἔμεινε καρφωμένος πιθαμῆ ὁ μπαλτᾶς στὴ σανίδα. Δὲν πρόφτασα νὰ κινήθῃ ἀπὸ τὴ θέση μου, νὰ καλοῖδῶ τὸ ἀκέφαλο κορμί πού σπάραζε στὸ αἷμα του καὶ βλέπω τὸ φονιά νὰ πηδάη στὸ τσιμποῦκι καὶ νὰ ρίχνεται στὴ θάλασσα, σκούζοντας σὰν τὸ ρύσο.

— Πιάστε τον!... φώναξα.

Μὰ δὲν εἶδα στὰ γελαστά νερά παρά τίς Ρούσες πού ἔφευγαν μὲ φωνές στὸ ἀκρογιάλι, σὰν κοπάδι δελφινιῶν ἔμπρὸς στὴ φάλαινα!...»

Καὶ μὲ τὸ λόγο ἔχωσε τὴ θελόνα δυνατώτερα στὸ πανὶ ὁ Μπαρμπαγιώργης ὁ ναύκληρος, σὰ νὰ σούδλιζε τὴν καρδιά τοῦ Κεφαλλονίτη. Κάποια ἀνατριχίλα φάνηκε νὰ κυριεύη ὅλους, ναῦτες καὶ θερμαστές. Κοίταξε ἕνας τὸν ἄλλο σοβαρά, σὰ νὰ συνενοοῦνταν πὼς ἀληθινὰ πρέπει ν' ἀφήσουν τὰ πειράγματα. Ἔπειτα ὅμως χαμόγελο ἄνθισε στὰ χεῖλη τους. Μπά! ὅσα πειράγματα κι ἂν εἶποῦν, δὲ θὰ φτάσουν ὡς ἐκεῖ. Καὶ ἄξαφνα ὁ Κώστας ὁ θερμαστής μὲ φωνὴ παραπονιάρα, βλέποντας τὸν Κιμωλιάτη τὸ μάγερα:

— Κι ἂν μάθης πὼς ἔπεσ' ἀπὸ τὸν κούντρο, μὴν τὸ πιστέφης, μάτια μου... Κι ἂν μάθης πὼς ἔπεσ' ἀπὸ τὸν παπαφίγγο, μὴν τὸ πιστέφης, μάτια μου... Μ' ἂν ἀκούσης πὼς ἔπεσε ἡ καζάνα καὶ μὲ πλάκωσε, πῆστεφέ το!... πῆστεφέ το!...